

Boekrecensie

Belgische woonpaden ontrafeld

Michiel Overkamp

Een Belg wordt geboren met een baksteen in zijn maag. Dit is een bekende uitdrukking om te laten zien hoeveel waarde Belgen hechten aan hun (zelfgebouwde) woning. Veel Belgen zijn sinds de Tweede Wereldoorlog op het platteland neergestreken om hun woonidealen te verwezenlijken. Het boek 'De Geest van Suburbia' schetst de geschiedenis en maakt een analyse van het suburbane wonen in België.

Dit boek neemt niet de beleidsconcepten of de wetenschappelijke deconstructie van het begrip 'stad en land' als uitgangspunt, maar de auteurs kiezen ervoor om de belangrijkste producent van de suburbane en stedelijke ruimte te belichten: de burger. Hiervoor gebruiken ze het woonpadenconcept: een analysekader om de respondent in tijd en ruimte te volgen en zo zijn verhuisbewegingen te (re)construeren. Je kunt hiermee behoorlijk diep in iemands leefwereld duiken. Hiernaast geeft het zicht op sociale relaties die van invloed zijn op zijn of haar woonkeuzes. Het boek neemt het individuele woonpad van 104 personen in (de omgeving van) Gent en Hasselt onder de loep. Door middel van diepte-interviews achterhalen de auteurs Meeus, De Decker en Claessens de percepties, attitudes en verklaringen voor verhuisgedrag. Zij hebben ervoor gekozen om alleen 35-plussers mee te nemen, omdat deze groep een zekere verhuisgeschiedenis heeft.

Uit het onderzoek blijkt dat de ouderlijke woonomgeving en de hieraan gerelateerde woonstijl een grote rol speelt bij het vormen van de latere woonwensen. Vooral de periode in de leeftijd tussen 15 en 25 jaar is belangrijk voor de latere woonwensen: je doet veel sociale contacten op, je gaat jezelf met een bepaalde plek identificeren en soms wil je je afzetten tegen de woonstijl van jouw ouders. Het vormen van woonwensen is een proefondervindelijk proces, waarbij de eigen ervaringen worden meegenomen in een volgende stap. In hoeverre deze woonwensen ook in de praktijk worden gebracht hangt af van de financiële situatie, het al dan niet hebben van een partner met eigen woonwensen, de werklocatie(s) en de levensfase. Al deze facetten komen terug in het boek.

Het suburbane wonen in België is lange tijd sterk geënt geweest op het vooruitgangsideaal. Voor veel respondenten betekende het wonen in een betaalbare nieuwbouwwoning in een 'suburb' sociale vooruitgang. Het was bovendien een dominant paradigma: het hebben van een eigen, liefst zelfgebouwde, woning net buiten de stad was en is het ideaal van veel Belgen. Zowel de wijze van ruimtelijke ordening, het financieringsmodel, de eigendomsverhoudingen als lifestylebladen promootten na de Tweede Wereldoorlog het buiten de stad wonen. Stedelingen vertellen in het boek dat zij zich lange tijd moesten verantwoorden waarom

zij nog in de stad woonden. Pas sinds de jaren negentig komt de stad weer meer in het vizier om er te wonen. De herovering van de stad door de middenklasse gaat echter langzaam, omdat er weinig publieke middelen aangewend worden om voor de middenklasse aantrekkelijke woonmilieus te creëren.

Stedelingen moesten zich verantwoordend waarom ze nog in de stad woonden

Bovendien blijft de 'suburb' een ideale plek om kinderen groot te brengen. Zij hebben er de ruimte, het is een beschermde omgeving en er is een uitgebreid netwerk van jeugdbewegingen.

Het leuke aan dit boek voor mij – als Nederlandse lezer – is dat het aanzet tot denken over de verschillen tussen Nederland en België op het terrein van de ruimtelijke ordening. Een groot verschil met Nederland is dat veel Belgen zelf opdrachtgever waren voor de bouw van een woning op het platteland. De verstedelijking van het platteland gebeurde daardoor veel kleinschaliger en meer gespreid langs bestaande bebouwingslinten. Bestaande dorpen transformeerden daarmee langzaam tot suburbane woongebieden. Oude morfologische landschapstructuren zijn hierdoor vaker intact gebleven. Een keerzijde van dit gespreide verstedelijkingsmodel is dat de woonwerkpendel niet zo efficiënt georganiseerd kan worden en dat de open ruimte steeds meer plaats moet maken voor bebouwing.

'De Geest van Suburbia' houdt het midden tussen het verslag van een wetenschappelijke studie en een populair-wetenschappelijk boek. Het combineert een zeer uitgebreide beschrijving van theorie, vraagstelling en methode met een vlotte schrijfstijl en aantrekkelijke citaten uit interviews. Het boek is zowel interessant voor mensen die zich bezighouden met wonen als met ruimtelijke ordening. Voor Nederlanders vormt het een interessante inkijk in de Belgische situatie en voor Belgen biedt het stof tot nadenken over de verhouding tussen de stad en het ommeland. Kortom, een aanrader voor een brede doelgroep.

Bruno Meeus & Pascal De Decker m.m.v. Bart Claesens (2013) De Geest van Suburbia. Garant: Antwerpen-Apeldoorn.